

VALANTEN
MUSO
NEDUŽNI KRIVCI

Prevela Danica Seničić

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2015.

*Od svih čudesa etrurskog naroda, krug nevinih
je najmisterioznije i najmračnije.*

Ciceron, De divinatione

Za Elen

Prolog

Obučen u šorts i potkošulju, udarao je bez prestanka, ne dajući sebi nimalo oduška. Pesnice su mu se kretale ujednačeno poput kazaljki na satu, ali neuporedivo brže. Kožna vreća za udaranje u obliku kruške toliko je brzo vibrirala na svom zglobu da joj se nije moglo razaznati kretanje.

Osećao je bes u stomaku. Ovo je bio jedini način da potpuno odmori glavu. Kada se ovako trošio, mislio je samo na cilj ispred njega, na imaginarnog protivnika kojeg je morao da savlada.

Zaustavio se i duboko udahnuo. Majica mu je bila potpuno mokra, sa velikim krugovima od znoja ispod pazuha. Pustio je da mu pogled luta po prostoriji. Srednjoškolska sala za fizičko bila je potpuno prazna. U ovo vreme, petkom uveče, nikada nije bilo mnogo ljudi, jer je većina učenika već uživala u vikendu i nije se zadržavala u zgradi. Dešavalo se da sretne ponekog koji živi u internatu i koji koristi ovaj mir na kraju nedelje da odradi trening i nakratko pobegne od matematike ili književnosti.

On je uvek nalazio vremena da se izduva, sa loptom ili sa vrećom za udaranje. U slučaju da jednostavno ne ode da trči duž šetališta.

Izmoren, momak je skinuo rukavice za boks i poslednji put udario vreću, koja se blago zanjihala na srebrnkastim lancima, poput obešenog tela pred očima gomile. Obrisao je čelo maramicom i uputio se ka svlačionici.

Nekoliko poslednjih minuta, sakriven u mračnom uglu kod ulaza sale, ON ga je posmatrao, ON ga je gledao kako se trudi, znoji, uzdiše, muči se, škrguće zubima, zadaje najlepše udarce kad pomisli da je na ivici snage, udara sa najviše žara kada deluje kao da će se srušiti. ON je sačekao nekoliko trenutaka, a zatim je prešao preko sale, u tišini, natkriven visokim plafonom i jakim neonkama. Lagano je klizio po parketu od svetlog drveta. ON se uputio slabo osvetljenim hodnikom koji je vodio do tuševa, zatim je zastao na trenutak na pragu muške svlačionice. Kroz poluotvorena vrata, ON je čuo vodu koja teče. Duboko je udahnuo i ušao u prostoriju.

Pod svlačionice bio je prekriven belim i plavim pločicama, a duž zidova stajale su drvene klupe.

Bila je prazna.

Na prvoj klupi sa desne strane nalazio se sportski adidas ranac, dopola pokriven peškirom. Na podu je ležao par starih patika i crne cipele sa potpeticom. S leve strane bio je prolaz koji je vodio do tuševa.

ON je polako prošao, promolio glavu i ugledao ga.

Bio je okrenut leđima, go i sam u velikog popločanoj prostoriji; telo mu je obliavao mlaz vode.

Nema žive duše na vidiku. Savršeno.

Bilo je očigledno da je momak redovno trenirao. Imao je široka ramena: trapezoidni i deltoidni mišići bili su mu nabujali i jaki, a u isto vreme skladni. Kičma mu se jasno ocrtavala i zbog toga je još lepše izgledao.

Za momka su postojali samo tuš i on, i činilo se kao da se, posle napornog treninga, prepušta nekakvom pročišćenju. Prazne glave pod vrelim, bučnim mlazom, sigurno nije mogao primetiti da se neko nalazi iza njega.

ON ga je posmatrao u tišini, stavio je ruku u džep i izvadio lovački nož sa ravnom drškom i reckastim sečivom. ON se igrao s njim nekoliko sekundi, vrteo ga je između prstiju, oružje sa masivnom drškom od nerđajućeg čelika, a potom ga je odložio. Trenutak je prošao. Ne, stvari ne bi trebalo ovako da se odvijaju.

Bez oklevanja se okrenuo i izašao kroz glavna vrata.

S rancem na ramenu, momak je izašao iz sale.

Napolju je gotovo pala noć. Osvetljenje u gimnaziji bilo je smanjeno na minimum i mogle su se razaznati samo senke zgrada na tamnoplavom nebu. Mladić je stavio ruke u džepove jakne. Nije bilo hladno u pravom smislu te reči, ali osećao je kako mu neka jeza nadolazi na vrhove prstiju. Sala za fizičko nalazila se u unutrašnjosti zgrade, tako da je trebalo ići stepenicama i pratiti duge uske hodnike da bi se došlo do sprata gde se nalazio izlaz.

Mladić se kratkim koracima popeo uz kamene stepenice: noge su mu i dalje bile pomalo teške posle treninga, ali nije bio iscrpljen. Tuš ga je oporavio. Išao je duž spoljašnjeg hodnika, koji je bio oivičen ogradom od kovanog gvožđa. Na desetak metara od glavnog ulaza u gimnaziju, nazirao se mali toranj koji je krasio sat i koji je ovoj zgradi davao poseban pečat.

Imao je sasvim dovoljno vremena da shvati šta mu se dogodilo.

Prvo je osetio probadanje u dnu leđa. Nije to bio nepodnošljiv bol, ne... Samo toplina koja se širila poput pupoljka. Na trenutak je pomislio da se radi o grču mišića. Mladić se okrenuo i ono što je video prestravilo ga je.

Velika senka, zastrašujuće snage, upravo ga je ubola nožem. Bila je toliko blizu da je mogao osetiti njeno disanje i miris. Imao je utisak da udiše dah pobesnelog bika, zveri koja je izašla pravo iz njegovih najgorih noćnih mora. Osetio je kako ga noge izdaju, ali senka ga je pridržala i sprečila ga da se sruči na zemlju. Ipak, ta snažna ruka nije bila prijateljska: bila je to ruka koja drži davljenika pod vodom.

Silueta ga je čvrsto držala, ali još uvek nije bio u stanju da joj razazna lik. Sada je video samo užasno, crno lice.

Valanten Muso

Usledio je drugi udarac, pravo u jetru. Iz rane je krenula da lije krv i čitavo telo mu je klonulo, preteško da ga zadrži snaga koja mu je preostala. Ali senka nije završila: uhvatila ga je pod pazuh i bacila preko ograde. Mladić se prevrnuo, kao da je gurnut sa ivice broda. Pad je bio kratak i brutalan. Razbijajući se o pod, pet, šest ili sedam metara niže, telo je napravilo užasan, tup zvuk.

Senka se nagla preko ograde, na trenutak posmatrala leš, a zatim u tišini nestala u crnilu noći.

Prvi deo

Mrtvi u nama

Pošto mrtvi postoje samo u nama, sami sebe neprestano udaramo kada se prisećamo udaraca koje smo im zadali.

Marsel Prust

KOTRET, VISOKI PIRINEJI

– Pronašli su njegovo telo.

Stavljao sam fotografiju divokoze izgubljene u belini snega na zid okrenut pultu u trenutku kada je Kamij uletela kroz vrata prodavnice i izgovorila te užasne reči. Bila je u suzama, lice joj je bilo izmučeno bolom koji se prepoznaje na prvi pogled i koji se javlja samo kada izgubimo nekog bliskog. Takva vrsta patnje ne može se slagati. Mislim da nisam ni odreagovao u tom trenutku, kao da sam čuo očekivano, ono na šta sam morao da se pripremim od početka.

Bilo je nešto više od jedanaest sati. Odlično se sećam, jer sam jutro proveo očajno iščekujući iza pulta, prepuštajući se nekim beskorisnim poslićima. Ali šta sam drugo mogao, osim da pokušam da poslom odagnam strah koji me je morio već dva dana? Po običaju sam otvorio prodavnicu malo pre deset sati, što je svakako bilo rano za mesto poput Kotreta, gde su se turisti, retki u ovo doba godine, verovatno tek budili.

Grejam Grin je u jednom od svojih romana napisao – ne pitajte me kom, previše davno sam ga pročitao – „priča nema ni početak ni kraj; mi svojom voljom biramo početak naše avanture“. Ovu rečenicu uvek ću pamtit. Bez sumnje sam mogao odabrati drugi trenutak da

započnem priču. Mogao sam pokušati da rekonstruišem čitavu reku događaja koji su nas doveli dovdje.

Ali, na neki način, zaista sam postao deo ove priče kada je Kamij izgovorila te četiri reči: „Pronašli su njegovo telo.“

Kotret je naselje u Visokim Pirinejima, na ulazu u Nacionalni park: izgubljeno u dubini divlje doline, ono je poslednje ostrvce ljudskog života na putu ka visokim vrhovima. Život ovog grada, poznatog po termalnim banjama i skijalištima, vrti se oko dugačke, strme ulice, oivičene sa obe strane buticima beskorisnih suvenira, prodavnicama sa proizvodima za obradu zemlje ili radnjama specijalizovanim za iznajmljivanje planinarske opreme. Ova ulica bez kraja nadesno izlazi na veliki trg, gde se nalaze opština, fontana i par klupa. Nalevo, nedaleko od šaltera za turiste, nailazi se na prodavnicu koju ne možete promašiti. Velikim plavim slovima na beloj podlozi piše:

**VENSAN NIMJE
FOTOGRAF**

Ako vas radoznalost pogura da pređete prag moje radnje, naići ćete se licem u lice sa čovekom od 37 godina, povicokim, izrazito smeđe kose, braon očiju koje mogu vući na zeleno kada im svetlo to dopusti, i koji se ne smeje često. Taj čovek, to sam ja.

Živim u Kotretu već tri godine. Odmah ću priznati, vođenje radnje nikad nije bio posao o kom sam sanjao. Rado sam ga prepuštao mom mladom radniku koji je prirodno imao dobar odnos sa klijentima, što kod mene nije bio slučaj. Više sam voleo da sam odem u prirodu, sa mojim nikon ili lajka aparatima u torbi, ili da kao nekad razvijam fotografije u mračnoj sobi. Nikad sebe nisam smatrao umetnikom. U najboljem slučaju, bio sam fotograf-amater čija je strast isuviše kasno postala zanimanje. Sve u svemu, otvorio sam ovu radnju kada sam stigao u Kotret, posle više godina lutanja...

Nedužni krivci

Na moje veliko iznenađenje, radnja je počela da funkcioniše vrlo brzo i pružila mi je ono za čim sam tragao, mir i izvesnu samoću. Nije bilo nikoga da mi govori šta treba uraditi ni kako treba postupiti. Nije bilo gazde da mi visi nad glavom, očitava bukvicu i izvodi na pravi put. Kroz to sam već prošao.

I tako je, tog jutra, ono što je Kamij rekla uništilo mir i sklad za kojima sam toliko čeznuo.

Bilo mi je teško da poverujem, kada mi je govorila o „telu“ koje su pronašli, da se radilo o telu mog brata.

– Uzmi, prijaće ti.

Dok se smeštam u istrošenu kožnu fotelju, dodajem Kamij šolju čaja. Mlada žena prihvata je bez oklevanja, u potpunosti iscrpljena i pri pomisli da pruži bilo kakav otpor. Mnogo je plakala danas, oči su joj natekle od siline brisanja suza, a ipak nije izgubila nimalo od svoje prirodne lepote koju je imala od prvog trenutka kad sam je video.

Ne naročito visoka, dobrih proporcija, bila je sportske građe i dinamične prirode, devojka koju nije držalo mesto. Pepeljastoplava kosa srednje dužine padala joj je oko prefinjenog i ljupkog lica. Njene oči, intenzivno plave boje, bile su možda prevelike u poređenju sa nosom koji je ostao dečji. Bila je daleko od stereotipa lepote iz časopisa, ali znala je da vam privuče pažnju na prvi pogled. Moj brat nije ostao imun na njen šarm i znao sam da mu je bila izuzetno draga.

Sat na video-rekorderu, na koji sam krišom bacio pogled, pokazivao je 22 sata i 40 minuta. Hladna noć je pala na Kotret. Kamij je provela večer kod mene. U ovim teškim trenucima delovalo nam je prirodno da budemo zajedno i pristala je da dođe na večeru koju sam pripremio, iako ju je jedva okusila. Živeo sam više od godinu dana u ovom stanu, na drugom spratu ogromne brvnare od svetloplavih dasaka, koja je bila podignuta na stotinak metara od centra grada, i koja je svojim stanarima pružala relativnu izolovanost.

Od stanara, tu smo zapravo bili samo ja, večiti samac, i vlasnica brvnare, gospođa Bordenav, starica koja je boravila u prizemlju. Kuća se sastojala iz tri odvojena stana. Gospođa Bordenav, koja i nije imala neke preke potrebe za novcem, izdavala ih je po nekom svom nahođenju: moglo bi se reći da sam joj bio simpatičan, jer nije bio nikakav problem da mi prepusti čitav sprat za prilično skromnu sumu novca.

Poslednjih nekoliko minuta teška tišina smestila se u prostoriju. Nisam bio siguran šta da očekujem pošto se desilo najgore. Ustao sam i bacio pogled kroz prozor. Nadesno se pružalo dugačko šetalište, koje je u mraku blistalo kao sjajna zmija. Stara drvena štala za konje sasecala je njegovu siluetu u pomrčini.

Okrenuo sam se prema Kamij. Voleo bih da sam mogao pronaći neke utešne reči, ali ništa mi nije izlazilo iz usta. Iskreno, kakve sam reči i mogao da nađem, kad sam i sâm imao poteškoća da poverujem u vesti koje sam upravo saznao?

Kada bih morao da prepričam događaje objektivno, kako to čine novinari, rekao bih da je telo Rafaela Nimjea pronađeno nešto posle deset sati ujutru, napušteno u prirodi, na kamenitom uzvišenju na sat i po hoda od Kotreta, dok se poslednja dva dana vodio kao nestao. Suvlasnik radnje za prodaju i iznajmljivanje skijaške i planinarske opreme i sam je voleo da se šeta i često mu se dešavalo da planinari po ceo dan.

Krenuo je u utorak ranom zorom. Prema rečima Kamij, namerao je da pođe u kratku šetnju, ili ka Kambasku, prostranoj brdovitoj livadi kojom protiče reka Gava, ili da krene prema Fritjeu, naročito šumovitom delu Nacionalnog parka. Zasada znamo da je sigurno došao do stare banje, nedaleko od grada, a zatim da se uputio ka tesnacu Lize. Nije se vratio u podne kao što je planirao, što je koprkalo Kamij, ali nije se naročito brinula jer je Rafael često kasnio. Ali moj brat nije se pojavio čitav dan, mobilni telefon bio mu je nedostupan, i blaga zabrinutost postala je prava agonija.

Naravno, Rafael je izuzetno dobro poznao planinu i bio je u toku sa svim opasnostima kojima bi se možda izložio turista u prolazu. S

druge strane, u ovo doba godine, planina je bila prilično bezbedna: sneg se već istopio na većini mesta, iako se ponekad dešavalo da se održi do maja. Ništa nije ukazivalo na to da bi se kakva nesreća mogla dogoditi, naročito iskusnom planinaru.

Uveče smo Kamij i ja obavestili policiju, čvrsto verujući, sve do sutradan ujutru, da se ništa ozbiljno nije moglo dogoditi.

Policajcima smo dali fotografije mog brata i svakakve podatke: njegovo državljanstvo, lični opis, kakvu odeću je nosio, tačne okolnosti nestanka. Kamij je odgovarala i na neka pitanja liče prirode. Ne, ona i Rafael nisu imali nikakvih skorašnjih razmirica i nije postojao nijedan razlog koji bi naveo mog brata da se to veče ne vrati kući.

Činjenica da je Rafael bio iskusni planinar zabrinula je policiju: kada nema ni traga ni glasa od lokalnog vodiča, nije se jednostavno izgubio u planini; verovatnije je da mu se desilo nešto ozbiljno.

Sutradan je počela potraga. Patrola je helikopterom nadletala mesta gde se pretpostavljalo da je nestao moj brat. Potraga iz vazduha bila je bezuspešna. Za nas se dan mogao svesti na beskrajno čekanje. Ali Kamij nije bila ni pasivnog temperamenta, niti je mogla mirno da čeka, a da ništa ni ne pokuša. Ubedila je nekoliko prijatelja da peške krenu putevima kojima se možda Rafael kretao. Ja sam bio deo ekspedicije.

Frederik, poslovni saradnik mog brata, sa prijateljem vodičem uputio se ka platou Lize. Kamij i ja smo rešili da krenemo napuštenom obalom jezera, koje je bilo najbliže Kotretu. Druga dva planinara išla su do Fritjea, koji je od grada bio udaljen sat vremena brzim hodom. Na kraju je još jedan stari prijatelj pošao ka Španskom mostu, putem kraj vodopada.

Vratili smo se iz lova praznih šaka. Ni traga Rafaelu. To drugo veče, obeleženo panikom, bilo je teže od prethodnog. Malo smo spavali.

Sutradan sam rešio da ostanem u radnji i otvorim je, kao i obično. Želeo sam da pođem sa ostalima, ali sam povredio koleno nekoliko meseci ranije tokom planinarenja, i ta gadna povreda obično se